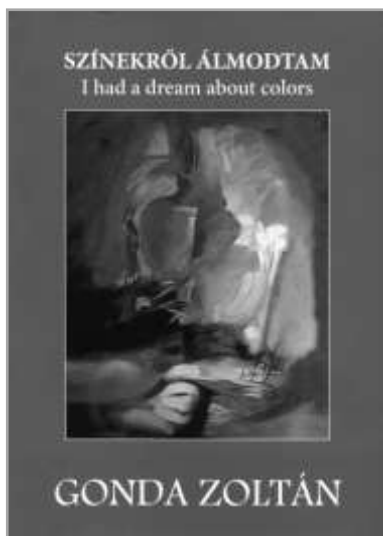


SZÍNEKRŐL ÁLMODOTT

*Gonda Zoltán festőművész
70. születésnap kiállítása*

Hiányosnak is érezhetném Gonda Zoltán jubileumi kiállítását, ha nem a *Színekről álmodtam* címet adta volna tárlatának. A cím talmi poétikus voltát ne feszegessük, fogjuk föl azt egyszerű tényközlésnek és az ars poétikus irányultságok jelölésének. Az elmúlt évben Holló László-díjat kapott alkotó most festőművészként jubilál, bár inkább a grafikus indíttatás volt erősebb a pálya kezdetén. A majd' két évtizednyi szünet után az 1990-es évek második fele a festői újraindulás jegyében telt. Önálló bemutatkozásaival, csoportos szemléivel az eddigi pályafutását megkoronázó Holló László-díj mellett az elismerések sorát érdemelte ki. Háromszor is elnyerte a Debrecen Kultúrájáért Alapítvány Ösztöndíját (1997, 2000, 2006), megkapta a Hajdú-Bihar Megyei Őszi Tárlat Nívódíját (1997), Tégls város 'Sorozatok' pályázatának I. díját (1999), a Vajai Nemzetközi Művésztelep Nívódíját (2003), majd a Honvédelmi Minisztérium képzőművészeti pályázatának I. díját (2009) és a Debreceni Tavasz Tárlat nívódíját (2010).

Gonda a grafikáiból is (linómetszetek, rézkarcok) kínál egy kisebb csokrot, és az is észrevehető, hogy a festői látás grafikai gyökerei megmaradtak – elsősorban ott, ahol vonalas szerkezeteket alkalmaz, vagy éles kontúrokat használ. A kiállított és az ünnepi katalógusba válogatott munkák kétharmada az elmúlt három év termése, ami arra is utal, hogy Gonda, a 8. ikszet nyitva, inkább előre (új tervekre) tekint.

*Kisvárosi délután**Gonda Zoltán egyik festménye 2012-ből*

Evidenciának tekinthető, hogy a művészet a kommunikáció egyik legmagasabb szintjét jeleníti meg. Nem egyszerűen csak ott helyezkedik el, de maga alkotja ezt a magasabb szintet. A művészet mindezek mellett az egyik legösszetettebb kommunikációs szintér, amely nemcsak a művész és a befogadó között teremt kapcsolatot, hanem a művész (együttal a befogadó) külső és belső világa, dolgai, illetve a külső és belső világok és dolgok között is. A művészet továbbá úgy is fölfogható, mint a szakralitás fontos transzpozíciós tere – nemcsak kiegészítője vagy illusztrációja, hanem jelentéskonstruáló ágense. Gonda Zoltán „színekről álmódása” ebben a kontextusban fölerősített kommunikációs történet: az álom és az ébrenlét közötti kapcsolatot (átjárhatóságai keresését) ugyanúgy jelöli, mint az álmokon (álomképeken) keresztüli üzenetküldés módját és szerepét.



Az álmok és álomképek az Isten és ember közötti kommunikációban is kiemelt szerepet kapnak – utal erre a katalógus ajánlásában Bosák Nándor debrecen–nyíregyházi püspök –, ily módon közli gyakorta Isten a terveit és akaratát a kiválasztottakkal. Ezzel együtt nyitnak ablakot az álmok egy másik világra, a transzcendensre. A püspök úgy véli: Gonda Zoltán képei is egy magasabb valóság kereséséről tanúskodnak, mely keresést a sötét és a fény küzdelme is meghatározza. De ha már az ajánlásoknál tartunk, szép gesztus volt, hogy a barátok és művésztársak is megszólalnak. Hadd emeljem ki most Gajdán Zsuzsa egy mondatát: „A festményein, grafikáin keresztül mindig tudom, merre járt”.

*Gonda Zoltán legújabb,
2013. évi festményeiből:
Az éjszaka és a hajnal találkozása
(fönt); A hajnal érkezése (lent)*

Ez a mondat egyrészt arra utal, hogy a képek betöltik az útirajzok funkcióját, ám korántsem anzix jellegű vásznakról van szó. Sokkal inkább kínálják föl az élmény expresszív kiteljesedését, mint a látvány hűségét. Gonda Zoltán számára a látvány hűségénél sokkal fontosabb ugyanis az élmény hűsége. A havas kazlak és a nyár beköszöntésének képe nem az évszakokat idézi föl, hanem az emlékezés idejét és – hogy legyen majd mire emlékezni – az új élmények utáni füledt, szép sóvárgást.



A konkrét földrajzi nevekkel ellátott képek (Adria, Erdély, Római sorozat) pedig szintén átkomponálódnak egy kellően költői álommá.

Patak és a szellő (2013)
Szent Antal megkísértése (2012)

A görög festő és kritikus, művészeti lapszerkesztő, Catherine N. Theofili (az ő szövege került elemző tanulmányként a katalógusba) azt írja, hogy Gonda Zoltán témaválasztásai a „létezés világának titkos tragédiáját feszegetik”. S igaz, hogy van némi modorosság a képein, ez viszont abból a törekvéséből fakad, hogy – belefeledkezve a festészet érzelmi létjogosultságába – a tiszta reneszánsz formák „fogalmi kereteit színmezőkkel és vegyes tématóredékekkel töltsé meg”. Tisztán látva a kísértéseket, mindig fontos marad számára a humánus és a morál, s ezek értékvesztésénél szólal meg benne a fájdalom hangja. Mégis inkább a derű határozza meg szemléletét, ami a magasabbrendűség hitéből fakad. A létezésnek ezt a magasabb szintjét nevezhetjük akár szakrális tartománynak is – a képeken meghatározó emelkedés ugyanis az angyalságban való hitre enged következtetni. Ezért is szerethetők Gonda Zoltán képei.